

Konferencja „Ustawa o pisowni imion i nazwisk w dokumentach a społeczność polska na Litwie. Krok naprzód czy nierealistyczne oczekiwania?”

zw.lt/litwa/konferencja-ustawa-o-pisowni-imion-i-nazwisk-w-dokumentach-a-spolcznosc-polska-na-litwie-krok-naprzod-czy-nierealistyczne-oczekiwania

Na temat możliwości i praktycznych wyzwań związanych z realizacją prawa do oryginalnej pisowni nazwisk polskiej mniejszości narodowej dyskutowali **Agata Palińska i Pani Lilia Siemaszko, prawnicy Europejskiej Fundacji Praw Człowieka (EFHR), oraz Dr hab. nauk politycznych Jarosław Wołkonowski.**

Podczas konferencji **posłanka na Sejm Pani Beata Pietkiewicz** przypomniała, że Ustawa o pisowni imion i nazwisk, obowiązująca od 1 maja 2022 r., miała na celu rozwiązanie problemów, jakie stwarzają małżeństwa mieszane z racji tego, że ich nazwiska są różnie zapisywane w dokumentach. Należy zaznaczyć, że wyjątek dotyczy również osób narodowości innej niż litewska, obywateli Republiki Litewskiej i ich dzieci, których imiona i nazwiska w dokumentach osobistych mogą być zapisane alfabetem łacińskim, ale bez znaków diakrytycznych.

W rzeczywistości, zdaniem Pani Posłanki, problem polega na tym, że nowa regulacja prawna, która nie przewiduje możliwości pisowni imion i nazwisk ze znakami diakrytycznymi, pozwala tylko pewnej części mniejszości polskiej skorzystać z prawa do oryginalnej pisowni imion i nazwisk.

Podczas wystąpienia Pani Beata Pietkiewicz przypomniała również, że na Litwie realizowana jest kampania społeczna EFHR „*Mam prawo do oryginalnej pisowni imion i nazwisk*”, w którą angażuje się coraz więcej obywateli narodowości polskiej mieszkających na Litwie. Kampania ta promuje oryginalną pisownię nazwisk i zwiększa świadomość społeczną w zakresie podstawowych praw.

Pani Posłanka podkreśliła, że według danych, którymi dysponuje Ministerstwo Sprawiedliwości Republiki Litewskiej, od czasu wejścia w życie Ustawy o pisowni imion i nazwisk wpłynęły 82 wnioski o zmianę imion i nazwisk poprzez zapisanie ich innymi niż litewskimi literami alfabetu łacińskiego.

Podczas konferencji wystąpiła także **Agata Palińska, prawnik EFHR**, która przedstawiła przypadki w których obywatel Republiki Litewskiej ma prawo do zmiany pisowni imienia i/lub nazwiska, tak aby w dokumentach tożsamości (i aktach stanu cywilnego) został użyty alfabet łaciński, nawet jeśli nie są to litery alfabetu języka litewskiego. Obecna zmiana pozwala na używanie liter łacińskich tj. w, x, q; w dokumentach osobistych. Wiąże się to z możliwością korzystania z nielitewskiej pisowni, w tym dwuznaków (rz,cz,sz), podwójnych liter np. w imieniu *Anna* oraz znaków diakrytycznych ą i ę (występujących również w alfabecie litewskim) np. w nazwisku *Dąbrowski*.

Prawnik przedstawiła również aktualne orzecznictwo dotyczące możliwości zapisu imion i nazwisk ze znakami diakrytycznymi, które nie występują w litewskim alfabecie.

Decyzja sądu zezwalająca na zapis nazwiska w jego oryginalnej formie z użyciem znaku diakrytycznego „ń”

Podczas wystąpienia prawnika reprezentującego EFHR, podkreślono istotne zwycięstwo w walce o prawo do oryginalnej pisowni nazwisk. W dniu 27 stycznia 2022 r. Sąd w Wilnie wydał decyzję, w której zobowiązał Wileński Urząd Stanu Cywilnego do dokonania zmiany nazwiska obywatelki Republiki Litewskiej z „*Mulerskaitė-Vaczyńska*” na jego oryginalną formę – „*Mulerskaitė-Waczyńska*”.

Dla EFHR ten precedens miał duże znaczenie, ponieważ w praktyce EFHR była to pierwsza decyzja kiedy sąd zezwolił na zapis nazwiska z użyciem znaku diakrytycznego w dokumencie urzędowym.

Korzystna decyzja sądu w sprawie pisowni nazwiska zgodnie z oryginalnym nazwiskiem małżonka z użyciem umlautu „ö”

Agata Palińska podkreśliła, że w tym roku EFHR uzyskała pozytywną decyzję sądu zezwalającą na rejestrację nazwiska ze znakiem umlautu – decyzją z dnia 14 kwietnia 2022 r. Sąd w Wilnie nakazał Wileńskiemu Urzędowi Stanu Cywilnego zarejestrować małżeństwo skarżące (obywatelki Republiki Litewskiej) z obywatelem Republiki Węgierskiej, nadając skarżącej nazwisko „*Györffy*”.

Pierwsza sprawa w której sąd zezwolił na rejestrację nazwiska obywatela Republiki Litewskiej narodowości polskiej w jego oryginalnej formie – z użyciem polskiej litery „ł”

Konferencja skupiła się jednak na sporach związanych z możliwością pisania przez obywateli Republiki Litewskiej narodowości nielitewskiej swoich imion i nazwisk ze znakami diakrytycznymi, które nie występują w alfabecie litewskim, a właśnie taką sytuacją zajął się Sąd w Wilnie i 1 czerwca 2022 r. orzekł na korzyść wnioskodawcy.

Biorąc pod uwagę krajowe, unijne i międzynarodowe normy prawne istotne dla sporu oraz orzecznictwo związane z odpowiednimi ramami prawnymi, Sąd nakazał Wileńskiemu Urzędowi Stanu Cywilnego zmianę nazwiska skarżącego z „*Jaroslav Volkonovski*” na „*Jarosław Wołkonowski*”. Sąd oparł się m.in. na zaświadczeniach Litewskiego Państwowego Archiwum Historycznego i Litewskiego Centralnego Archiwum Państwowego, testamencie z 1927 r. i wyciągu z Archiwum Hipotecznego z 1921 r., z których wynika, że pierwotne nazwisko rodowe skarżącego to „*Wołkonowski*”.

Podczas konferencji **Dr hab. nauk politycznych Jarosław Wołkonowski**, zwrócił uwagę, że od 30 lat za każdym razem, gdy zmieniał paszport, składał wniosek o zmianę nazwiska na pierwotną formę, ale zawsze go odrzucano. Dr hab. Jarosław Wołkonowski

oświadczył, że cieszy się, iż Ustawa o pisowni imion i nazwisk przewiduje możliwość pisowni nazwisk z nielitewską literą „w”, ale dodał, że spór dotyczący włączenia spółgłoski „f” może być rozstrzygnięty na drodze sądowej dopiero z pomocą EFHR.

Podczas konferencji Dr hab. Jarosław Wołkonowski zachęcał również innych obywateli Litwy narodowości polskiej, aby poszli za jego przykładem i zrobili krok do przodu, aby ich dane osobowe zostały zapisane w oryginalnej formie.

Główne wyzwania związane z realizacją decyzji sądowych

Pani Lilia Siemaszko, prawnik EFHR, zwróciła uwagę, że chociaż sądy litewskie wydały już orzeczenia na korzyść zleceniodawców EFHR, zezwalając im na rejestrację ich nielitewskich imion i nazwisk ze znakami diakrytycznymi, to wykonanie tych orzeczeń jest skomplikowane ze względu na przeszkody techniczne, których usunięcie wiąże się z rozwiązaniem złożonych kwestii organizacyjnych i technicznych. Wynika to z faktu, że od 1 marca 2021 r. dawne dane ewidencji ludności zostały przeniesione do nowej bazy danych ewidencji ludności (kodowanie ISO-8859-4). Nowe kodowanie nie obsługuje wprowadzania i wyświetlania nielitewskich znaków diakrytycznych. Aby móc przetwarzać dane w znakach łańskich ze znakami diakrytycznymi w innych językach, konieczna jest zmiana stosowanego systemu kodowania na UTF-8. Urząd Centrum Rejestrów (lit. VĮ Registrų centras) czyni starania, aby zmienić kodowanie ISO-8859-4 na zunifikowany arkusz kodowy UTF-8, ale taki proces wymaga odpowiednich funduszy i może potrwać około dwóch lat. Biorąc pod uwagę tak długi okres oczekiwania, bardzo istotne jest zgłaszanie jak największej ilości wniosków o oryginalny zapis imienia i nazwiska, w celu wykazania wagi tej kwestii.

Porady dla osób chcących zmienić nazwisko na pierwotną formę

Jeśli chodzi o procedurę zmiany nazwiska, Pani prawnik Lilia Siemaszko poradziła osobom ubiegającym się o zmianę nazwiska na formę nielitewską, aby zrobiły to razem z małżonkiem (-ą) i dziećmi, tak aby wszyscy członkowie rodziny posługiwali się tym samym nazwiskiem.

Nagranie z konferencji prasowej: <https://youtu.be/RC3EmGTG6AU>.